

**KASBIY PEDAGOGIK MAHORATINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY
METODIK VA AMALIY ASOSLARI.**

Xudoyqulova Matluba Rahim qizi

Termiz davlat pedagogika instituti

2-kurs magistranti

Annotatsiya Ushbu maqolada kasbiy pedagogik mahorat tushunchasining nazariy, metodik va amaliy asoslari yoritilgan. Pedagogik mahoratning shakllanishida shaxsiy yondashuv, kompetensiyaga yo‘naltirilgan metodlar, innovatsion texnologiyalar va refleksiv tajribaning o‘rni tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy pedagogning mahoratini rivojlantirishda amaliy mashg‘ulotlar, ustoz-shogird an‘analari, ijodkorlik va o‘z-o‘zini rivojlantirish omillari muhimligi ko‘rsatib berilgan. Maqola yakunida kasbiy pedagogik mahoratning jamiyat va ta‘lim sifatiga ta‘siri haqida kreativ xulosa berilgan.

Kalit so'zlar: Pedagogik mahorat, kasbiy kompetensiya, nazariy asos, metodik yondashuv, amaliy tajriba, innovatsion texnologiya, ustoz-shogird, ijodiy yondashuv.

Zamonaviy jamiyatda o‘qituvchining kasbiy pedagogik mahorati ta‘lim sifatini belgilovchi asosiy mezonlardan biridir. Chunki bilim, ko‘nikma va malaka berish bilan birga, shaxsni tarbiyalash, unga mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va ijtimoiy mas‘uliyatni singdirish pedagogdan yuqori darajadagi mahoratni talab qiladi. Pedagogik mahorat – bu nafaqat nazariy bilim, balki metodik mahorat va amaliy ko‘nikmalar uyg‘unligidan iborat bo‘lgan murakkab jarayondir. O‘qituvchi o‘z faoliyatida ilmiylik, innovatsionlik, tarbiyaviylik va samaradorlik tamoyillariga tayanadi. Shu boisdan kasbiy pedagogik mahoratni rivojlantirish masalasi bugungi ta‘lim-tarbiya tizimining dolzarb mavzularidan biri hisoblanadi. Pedagog - o‘quvchilar, yoshlar yoki boshqa insonlarga ta‘lim berish, taraqqiyotlariga yordam berish va tayyorlash bo‘yicha ilmiy va amaliy ishlar bilan shug‘ullanuvchi mutaxassisdir. Pedagog, o‘quvchilarning o‘zlarini o‘rganishlariga yordam berish, talabalarning o‘zaro munosabatlarini rivojlantirish va ularning o‘zlarini va dunyosini tushunishlarini oshirish maqsadida o‘qitish usullari, texnologiyalari va dasturlaridan foydalanadi. Pedagogik mahorat – bu o‘qituvchining shaxsiy sifatlari, nazariy bilimlari, metodik yondashuvlari va amaliy ko‘nikmalarining uyg‘unlashgan majmuasi. Bu mahorat orqali o‘qituvchi nafaqat bilim beradi, balki o‘quvchilarni ruhlantiradi, ularni ijtimoiy hayotga tayyorlaydi, shaxsiy fazilatlarini shakllantiradi. Didaktik mahorat – o‘quv materialini tushunarli, qiziqarli va tizimli yetkazish. Psixologik

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 02. Issue 09. November 2025

mahorat – bolalarning ruhiy holatini tushunish va moslashish. Kommunikativlik – samarali muloqot va hamkorlik qila olish. Ijodiy yondashuv – yangilik yaratish, innovatsiyalarni qo‘llash. 2. Nazariy asoslari Kasbiy pedagogik mahoratning nazariy poydevori quyidagilardan iborat: Pedagogika va psixologiya nazariyalari – shaxs rivojlanishi, ta’lim jarayonining qonuniyatlari. Didaktika – ta’lim jarayonining mazmuni, shakli, usullari. Tarbiyaviy nazariya – o‘quvchilar shaxsini shakllantirish, qadriyatlarni singdirish. Kasbiy kompetensiyalar nazariyasi – o‘qituvchidan talab etiladigan bilim, ko‘nikma va malakalar tizimi. Innovatsion ta’lim nazariyalari – axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, interaktiv metodlar, kreativ yondashuvlar. 3. Metodik asoslari Ta’lim metodlari: muammoli ta’lim, interaktiv usullar (debat, klaster, rolli o‘yin), ijodiy topshiriqlar. Pedagogik texnologiyalar: kompetensiyaga asoslangan yondashuv, modul tizimi, shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim. Refleksiya va monitoring: o‘qituvchi o‘z faoliyatini baholashi, dars natijalarini tahlil qilishi, kamchiliklarni to‘g‘rilashi. Malaka oshirish: seminar-treninglar, vebinarlar, ustoz-shogird tizimi orqali o‘qituvchilarning tajribasini boyitish. Milliy va umuminsoniy qadriyatlarga tayangan metodlar – xalq pedagogikasi, tarbiyaviy an‘analar, zamonaviy ilmiy yutuqlar uyg‘unligi. 4. Amaliy asoslari Darsni samarali tashkil etish: maqsad qo‘yish, rejalashtirish, vaqtni to‘g‘ri taqsimlash. Pedagogik muloqot: o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasida ishonch va hamkorlikni shakllantirish. Axborot texnologiyalari: elektron darsliklar, onlayn platformalar, interaktiv doskalar. Ijodiy yondashuv: fanga qiziqish uyg‘otish, mavzuni hayotiy misollar bilan boyitish. Tajriba orttirish: maktab va universitet amaliyotlari, tajriba almashish, dars kuzatuvlari. O‘z-o‘zini rivojlantirish: mutolaa, ilmiy maqolalar yozish, izlanishlar olib borish. Kasbiy pedagogik mahoratni rivojlantirishning zamonaviy yo‘nalishlari 1. Raqamli pedagogika – onlayn ta’lim, masofaviy darslar, sun‘iy intellektdan foydalanish. 2. Soft skills rivojlantirish – muloqot, liderlik, muammoli vaziyatlarni hal qilish qobiliyati. 3. Mentorlik va kouçing – yosh o‘qituvchilarni ustozlar orqali qo‘llab-quvvatlash 4. Ijodiy pedagogika – o‘quvchilarda kreativ tafakkurni rivojlantirish, san‘at va madaniyatni dars jarayoniga qo‘shish. 5. Xalqaro tajriba – chet el ta’lim tizimlari, innovatsion metodlardan o‘rganish. 6. Yakuniy fikr Kasbiy pedagogik mahorat – bu o‘qituvchining nafaqat kasbiy sifatlari, balki hayotiy pozitsiyasi, dunyoqarashi va jamiyat oldidagi mas‘uliyatini belgilovchi asosiy ko‘rsatkichdir. U nazariy bilim, metodik yondashuv va amaliy tajribaning uyg‘unligi orqali shakllanadi. Eng avvalo ushbu xususiyatlarga ega bo‘lish uchun esa pedagogda mahorat shakllanishi lozim.

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 02. Issue 09. November 2025

Axborot texnologiyalari va global integratsiya, kuzatuvchi an'analar va talabalarining ko'proq bilim va ko'nikmalariga muhtojlikka aylanib kelishi, hozirda pedagogik tadqiqotlar va o'qitish usullari qiziqarli o'zgarishlarga uchraganligi haqida ildizli matnlar va bu bo'yicha maqolalar ko'p e'lon qilinmoqda. Boshlang'ich pedagogik mahorat bu o'zgarishlarni tushuntirish va uni qabul qilish uchun zarur bo'lgan asosiy tushunchalarni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Tarbiya va psixologiya: Bu shaklda pedagogik mahorat, talabalarning rivojlanishini tushunishga va o'zlashtirishga qaratilgan asosiy prinsiplarni o'z ichiga oladi. Bu, talabalarning psixologik, ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishlarini tushunish, ularning o'rganish va tarbiyalanish jarayonlarini nazorat qilishni o'rgatish, o'qitish usullari va muntazam dasturlar tuzishni o'rgatish va talabalarni o'zlashtirishlarini yaxshilashga yordam berishni o'z ichiga oladi. 2. Dasturlash: Bu shaklda pedagogik mahorat, ta'limning asosiy aspekti bo'lgan dasturlashga qaratilgan asosiy prinsiplarni o'z ichiga oladi. Bu, talabalar uchun ta'lim dasturlarini tuzish, o'rganish jarayonlarini rejalashtirish, o'qitish usullarini nazorat qilish, va talabalar uchun muhim ko'nikmalarni o'rgatish jarayonlarini nazorat qilishni o'rgatishga yordam beradi. 3. O'qitish usullari: Bu shaklda pedagogik mahorat, o'qituvchilar uchun asosiy o'qitish usullariga qaratilgan asosiy prinsiplarni o'z ichiga oladi. Bu, talabalarni tushunish va ularga ko'nikmalar va bilimlar o'rgatish jarayonlarida o'qitish usullari va xususiyatlarini tushunish, talabalarni baholash, o'quv dasturlarini nazorat qilish, va ularni o'rganish jarayonlarini nazorat qilishni o'rgatishga yordam beradi. Boshlang'ich pedagogik mahoratning usullari tarbiya va psixologiyada, dasturlashda va o'qitish usullarida o'zaro birlashgan bo'lishi lozimki, bu, talabalar uchun yaxshi ta'lim va tarbiya ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Pedagogik mahoratni rivojlantirishning eng samarali yo'llaridan bir bu Individual o'quvchilarni aniqlash va ularga mos ta'lim usullarini ishlab chiqishdir. Bunda pedagogik mahoratning rivojlanishi uchun, o'quvchilarning individual xususiyatlari va zaxiralari bilan tanishish juda muhimdir. Pedagogik mahorat, har bir o'quvchining eng yaxshi usulda o'rganishiga yo'naltirilgan individual o'qitish usullarini ishlab chiqishni talab qiladi. Bu jarayon davomida pedagoglar, har bir o'quvchining o'ziga xos xususiyatlarini aniqlashga harakat qilishadi va shuning asosida o'quvchilarga mos ta'lim usullarini ishlab chiqishadi. Bir pedagog, o'quvchilarning xarakteristikalariga tayanib, ularni qiziqishlari, faoliyatlariga va individual qobiliyatlariga qarab, ularga mos ta'lim usullarini ishlab chiqadi. Bu, o'quvchilarning o'rganishini osonlashtiradi va ularga o'zlarining o'zini oshirishga va rivojlanishga yordam beradi. Bunday pedagogik mahorat

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 02. Issue 09. November 2025

jarayoni, o'quvchilarning shaxsiyliklariga, iqtidorlariga, taqdiriga va istaklariga e'tibor bergan holda, ularning barcha o'ziga xos xususiyatlarini ko'rishga yordam beradi va ularga mos ta'lim usullarini ishlab chiqish imkoniyatini beradi. Individual o'quvchilarni aniqlash va ularga mos ta'lim usullarini ishlab chiqish jarayonlari uchun asosiy manbalar oliy ta'lim muassasalarining pedagogik ilmiy asarlari va ularning ilmiy-nazariy tahlillari hisoblanadi. Bu manbalar o'zaro aloqada bo'lib, ularning bir-birini takomillashtirishiga yordam beradi. Pedagogik mahoratning birinchi komponenti talabalarning tarbiyalanishi va o'rganishlarini tushunishdir. Bu komponent shaxsiy, ijtimoiy va psixologik rivojlanishlariga katta ahamiyat beradi, shuningdek, o'quv dasturlarni va o'qitish usullarini qabul qilishda muhimdir. Bu talabalarni o'zlarini o'rganish va o'zlashtirishlarini yaxshilashda yordam beradi. Ikkinchi komponent - o'zlashtirish yoki talabalarning qanday o'rganishini va ko'nikmalarni nazorat qilishni tushunishdir. Bu, talabalar bilan ishlashni, ulardan savollar olishni, o'zlarini baholash va boshqa o'qitish usullarini nazorat qilishni o'rgatish bilan bog'liqdir. Uchinchi komponent - dasturlarni tuzish va o'zgartirishdir. Bu darsliklar, mashqlar va fan dasturlari, talabalar uchun yaxshi bo'lib, ta'limni yaxshilash va tarbiyalashda juda muhimdir. Boshlang'ich pedagogik mahorat talabalar bilan ishlash, ularni o'rgatish va o'zlashtirish uchun muhimdir. Ushbu mahorat o'qituvchilarni talabalarni tushunish va ularga ko'nikmalar va bilimlar o'rgatishda yordam beradi. Pedagogik mahoratni ijobiy rivojlantirish quyidagi yo'llardan biri yoki bir nechasi orqali amalga oshirilishi mumkin: 1. Ta'limni modemashtirish: Ta'limning modem usullariga mos keluvchi o'qitish metodlarini ishlatish va yangi texnologiyalardan foydalanish orqali, pedagogik mahoratni rivojlantirish mumkin. Bu, talabalarga qiziqarli, samarali va innovatsion ta'lim jarayonlarini taqdim etishga yordam beradi va ularning o'zlarini va dunyoni tushunishlarini oshirishga o'z hissasini keltiradi. 2. Talabalarni alohida tahlil qilish: Har bir talabaga alohida tahlil va baho berish orqali, ularning o'zlarini nima qadar tushunishlarini, bilim darajalarini, xohishlarini va xavfsizlik talabalarini tushunish mumkin. Bu, o'qituvchilar uchun talabalarning maxsus xususiyatlarini, ajoyibliklarini va zaxiraliklarini ko'rib chiqish imkonini beradi va shuningdek, ularning o'ziga mahsus individual ta'lim dasturlarini tuzishga imkon beradi. 3. O'quv jarayonini biznesga moslashtirish: Pedagogik mahoratni biznes va loyihalar jihatidan rivojlantirish mumkin. O'quv jarayonlari biznesning talabalarni qabul qilishiga qaratilgan kriteriyalarga moslashtirilishi mumkin va shu bilan birga, o'qituvchilar biznesga oid texnologiyalarni

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 02. Issue 09. November 2025

o'quv jarayonlarida ishlatish orqali talabalarni biznes hayotida ishga kirishga tayyorlashadi.

4. O'quv materiallarini yaxshilash: O'quv materiallari tayyorlash va ulardan foydalanish yordamida pedagogik mahoratni rivojlantirish mumkin. O'qituvchilar o'zlarining o'qitish usullariga mos keluvchi yangi o'quv materiallarini tuzish orqali talabalarning tushunishlarini oshirishga yordam berishadi. O'quv materiallari qo'llanmalar, darsliklar, maqolalar, interaktiv veb-saytlar va boshqa turdagi tahlil materiallari bo'lishi mumkin. 5. Hamkorlik va tajribali o'qituvchilardan o'rganish: Boshqa pedagogik mahorat mutaxassislarining fikr-mulohazalaridan, tajribalaridan va texnologiyalardan foydalanish, ularning qo'shimcha ko'nikmalari va texnologiyalari haqida o'rganish. Ko'rinib turibdiki, Pedagogik mahorat shakllanishi o'qituvchilarning professional o'zlashtirishiga yordam beradi, lekin bu faqat o'qituvchi bo'lishi uchun yetarli emas. Pedagogik mahorat, o'qituvchilarning turli xususiyatlarini va qobiliyatlarini tushunish, ularga mos ta'lim usullarini ishlab chiqish, o'zlarining rivojlanishiga yordam berish, o'quv jarayonini baholash va uning natijalariga qarab yangi darslar tayyorlash kabi ko'plab jihatlariga aloqador. Shuningdek, pedagogik mahorat o'qituvchilarning o'zlarining o'zlashtirishida ham yordam beradi, chunki bu mahorat o'qituvchilar orasida muloqot qilish, ularning turli xususiyatlari va talablari bo'yicha fikrlashga va ularga qaraganda eng samarali ta'lim usullarini ishlab chiqishga yordam beradi. Bunday holda o'qituvchilar o'zlarini o'zlashtirish va o'z rivojlari uchun yaxshi usullarni tanlashda yordam beradilar. Shu sababli, pedagogik mahorat o'qituvchilarga yolg'onchi ko'rsatuvlarni ko'tarish, ta'lim jarayonini samarali tashkil qilish, o'quvchilarni o'zlarini o'zlashtirishga va rivojlantirishga yordam berishning hammasida ko'rsatuvchi va muhim o'rin tutadi.

Kreativ xulosa Kasbiy pedagogik mahorat – bu o'qituvchining qalbidagi chiroqdir. U yonib turganida, atrofni yoritadi, o'qituvchilar qalbini ilhom bilan to'ldiradi. Nazariy bilim unga yo'l ko'rsatadi, metodik yondashuv qanot beradi, amaliy tajriba esa baland parvoz qilish imkonini yaratadi. Bugungi kunda pedagogik mahoratni rivojlantirish faqatgina dars berish san'ati emas, balki kelajak avlodni ijtimoiy hayotga tayyorlash, ularda insoniy fazilatlarni shakllantirish, Vatanga sadoqat va global dunyoqarashni singdirish vazifasini ham bajaradi. Shunday ekan, har bir pedagog o'z ustida tinimsiz ishlashi, ilmiy izlanishi, yangiliklardan boxabar bo'lishi va ijodiy fikrlashni odatga aylantirishi lozim. Zero, pedagogik mahorat – bu tug'ma emas, balki izlanish, mehnat va muhabbat orqali yuksalaydigan san'atdir.

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 02. Issue 09. November 2025

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Умнов Дмитрий Геннадьевич (2020). СОЗДАНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ УСЛОВИЙ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА В УСЛОВИЯХ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ. Вестник науки и образования, (16-1 (94)), 47-49.
2. М.М.Mirzakarimova. General pedagogy (Theory of pedagogy). O'quv qo'llanma."Omadbek print number one" MChJ. 170000, Andijon, Boburshox 39a.
3. М.М.Mirzakarimova, А.Yu.Teshaboyev, M.Ishanova. Umumiy pedagogika. Darslik. "Omadbek print number one" MChJ. 170000, Andijon, Boburshox 39a.
4. Мирзакаримова М. М. Умумтаълим фанларини тадбиркорликка йуналтириб уқдтиш тизими //Science and Education. - 2020. - Т. 1. - №. 4. - С. 97103.
5. МИРЗАКАРИМОВА МАХЛИЁХОН МАДАМИНЖОНОВНА (2022) "ХОРИЖИЙ ТИЛЛАРНИ ТАДБИРКОРЛИККА ЙУНАЛТИРИБ УҚДТИШНИНГ ДИДАКТИК АСОСЛАРИ", Novateur Publications, (1), pp. 1 - 128. Available at: <http://novateurpublication.org/index.php/np/article/view/23> (Accessed: 26 August 2023).
6. Мирзакаримова М. М. Замонавий шароитларда умумтаълим фанларини тадбиркорликка йуналтириб уқдтиш тизими //Science and Education. - 2020. - Т. 1. - №. 4. - С. 216-222.
7. Mirzakarimova M. M. The Necessity to Develop Students' Entrepreneurial Skills in English Classes //Telematique. - 2022. - С. 7128-7131.
8. Mirzakarimova M. EFFECTIVENESS OF STUDENTS'ENTREPRENEURIAL SKILLS DEVELOPMENT THROUGH CLIL TECHNOLOGIES //Академические исследования в современной науке. - 2023. -Т. 2. - №. 8. - С. 92-94.
9. Madaminjonovna M. M. K. L. METHODOLOGY OF EDUCATIONAL TEACHING OF GENERAL SCIENCES.
10. Madaminjonovna M. M. Innovative Methods and Tools for Developing Students' Entrepreneurial Skills Using CLIL Technologies //International Journal of Human Computing Studies. - 2023. - Т. 5. - №. 3. - С. 15-17.
11. Мирзакаримова М. М. ESSENTIAL COMPOSITION OF ENTREPRENEURSHIP FUNCTIONAL LITERACY //INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND TECHNICAL JOURNAL "INNOVATION TECHNICAL AND TECHNOLOGY". - 2020. - Т. 1. - №. 1. - С. 63-65.

**“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN
SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”**

Volume 02. Issue 09. November 2025

12. Mirzakarimova M. CLIL TEXNOLOGIYALARI VOSITASIDA O' QUVCHILARNING TADBIRKORLIK KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION METOD VA VOSITALAR //Namangan davlat universiteti Ilmiy axborotnomasi. - 2023. - №. 6. - C. 410-415.

**Research Science and
Innovation House**